БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

1. Історія Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, 1918–2018 / Авт. кол.: С. І. Світленко, О. В. Бойко, В. В. Іваненко та ін.; 5-те вид., перероб. і допов. Дніпро: Ліра, 2018. 416 с.
2. **Шляхов О. Б.** Якунін Віктор Кузьмич. Професори Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара: біобібліогр. довід. / упоряд.: С. І. Світленко, З.П. Бондаренко, С. В. Бухаров та ін. Дніпро: Ліра, 2018. С. 389–390.
3. **Якунин В. К.** Борьба М. Н. Покровского против дворянско-буржуазной и мелкобуржуазной историографии: автореф. дис. ... канд. ист. наук. 07.579. Днепропетровск, 1971. 23 с.
4. **Якунин В. К.** История, идеология, политика. Жизнь и познание истории. Днепропетровск: Герда, 2013. 340 с.
5. **Якунин В. К.** Становление и развитие историко-партийной науки на Украине. Октябрь 1917 – вторая половина 30-х годов: автореф. дис. ... докт. ист. наук. 07.00.01. Киев, 1989. 33 с.
6. **Якунін Віктор Кузьмович:** інтерв'ю. Усна історія Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара / упоряд. С. І. Світленко, В. В. Ващенко, Ю. А. Святець та ін. Дніпропетровськ: Ліра, 2013. Т. 1. С. 610–633.

Надійшла до редкол.: 26.11.2019

Прорецензовано: 29.11.2019

УДК 94:7.047 (477.63) (092)

DOI: 10.33287/11925

ХУДОЖНЬО-МИСТЕЦЬКІ ОБРАЗИ У ТВОЧОСТІ ПРОФЕСОРА В. К. ЯКУНІНА

В. Д. Мирончук

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

Здійснено спробу простежити особистий внесок у розвиток образотворчого мистецтва відомого вченого та педагога Віктора Кузьмовича Якуніна, який показав себе талановитим художником – аматором, втілюючи в життя певну систему художніх образів, залучаючи різні форми професійного мистецтва.

Ключові слова: вчений, історик, художник – аматор, образ, мистецтво, творча спадщина.

The article is devoted is scientific personal contribution to the development of fine art by the talented scientist and teacher Victor Kuzmovich Yakunin, who proved himself a capable amateur artist, embodying a certain system of artistic standards, attracting forms of professional art, emphasizes that the genre preferences of the artist were, in the time and portraits, there were copies of canvases of famous artists.

Keywords: scientist, historian, artist, image, art, creative heritage.

Стаття базується на тезі, яку чітко визначив професор Віктор Кузьмович Якунін у своїй книзі «История, политика, идеология», яка вийшла друком у 2013 р.: «Художня історична проза (російських і радянських письменників, а згодом українських) стала тим джерелом, який запалив мій інтерес до живопису» [2, с. 8].

Талановитий вчений та педагог, історик не тільки за професією, але й за покликанням, показав себе здібним художником – аматором. Аматорство в середовищі наукової інтелігенції існує давно, його витоки можна простежити ще у XVIII ст. Важливу роль у становленні особистості відводилась поезії, театру, образотворчому мистецтву. Володіння пензлем, олівцем або пером вважалося обов'язковим для кожної освіченої людини.

Необхідно підкреслити, що аматор може і повинен орієнтуватися на певну систему художніх еталонів. В той же час, він може залучати форми професійного мистецтва, копіювати його кращі зразки, залишаючись особистістю. Серед відомих аматорів-науковців Олексій Сіверцев – видатний біолог і педагог, який створив унікальну колекцію малюнків пером, ілюстрацій до творів Пушкіна, Гофмана, Гейне.

Відзначався своїм особистим внеском у розвиток образотворчого мистецтва історик Олександр Габричевський. Він вважав, щоб «сочинить» картину, треба не тільки чітко усвідомити сюжет, а прожити його, щоб втілити в життя. Класичне втілення ідеї аматорства простежується у творчості знаного дослідника історії образотворчого мистецтва Михайла Алпатова [1, с. 3].

Чи можливо порівняти творчий доробок Віктора Кузьмовича із внеском колег? Так, але на жаль, бракує достовірної інформації. Сам вчений критично ставився до своїх занять живописом. Свідчення друзів, учнів, колег документально не зафіксовані. Жанрові уподобання обмежувалися передусім пейзажами, натюрмортами, в той же час були відсутні портрети, зустрічалися копії полотен відомих художників.

Перша проба пензлем В. К. Якуніна відбулася під час його перебування в лавах Радянської Армії. Молодий курсант артилерійської школи в Ніжині виконав персональне завдання свого керівництва (полковника) написати йому на згадку копію з відомої картини В. М. Васнецова «Три богатыря». Завдання було виконано за місяць. Написав юнак картину маслом. Вдячний

офіцер порадив йому продовжити службу в Дніпропетровську, замість Ейська, «де гнілий клімат» [2, с. 9].

Талановитий юнак став відмінником бойової підготовки. Служив зенітником у танковій дивізії, що базувалась на вулиці Чичеріна. У 1962 р. успішно склав іспити і став студентом філологічного факультету Дніпропетровського університету, історичного тоді ще не було. Ще одна вдала копія картини І. Рєпіна «Садко» була написана В. Якуніним ймовірно у 1979 р. Сюжет доволі відомий, головний герой обирає заморську обраницю у підводному царстві.

Цікава ремарка. І. Ю. Рєпін у свій час виставив свою картину у Парижі у 1876 р. Згодом її до своєї колекції придбав великий князь Олександр Олександрович, майбутній імператор Олександр III. Важливо зауважити, що ця картина стала однією з п'яти, яка після смерті художника-аматора отримала постійну прописку в залах Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, зокрема у науковій бібліотеці.

Особливий інтерес у творчій спадщині В. К. Якуніна викликають живописні пейзажі. Написані полотна аматором легко. Він малював картини переважно на заводському картоні. Серед полотен можна виокремити такі як «Березовий гай», «Соняшник» та ін. Досить складно визначити загальну кількість полотен, які написав художник. Він мабуть і не рахував їх. Звичайна трьохкімнатна оселя вченого походила на картину галерею. Саме в цій затишній атмосфері відбувалася значна частина його життя. Дарунки друзям, колегам не були численними. Так, на рідній кафедрі української історії та етнополітики Віктора Кузьмовича збереглися два полотна, де зображені краєвиди України. Деякі подарунки були іменними, наприклад, Сергію Івановичу Світленку, Олексію Борисовичу Шляхову, Ірині Миколаївні Ковальській. Тільки на одному зі своїх полотен В. К. Якунін, наскільки відомо автору публікації, відійшов від стандартної посвяти, додавши слова «Цікавому співрозмовнику декану!»

У підсумку зауважимо наступне. Автор публікації ніколи не був близько знайомий з професором В. К. Якуніним. Наші бесіди переважно торкалися виробничих питань життя історичного факультету, наукової роботи. Та одного разу, зовсім несподівано для мене, коли йшла мова про плинність буття, Віктор Кузьмович висловився таким чином: «Мої картини дозволяють відчувати себе щасливою людиною, перебувати у справжньому колі друзів та однодумців». Краще не скажеш!

БІБЛІОГРАФІЧНІ ПОСИЛАННЯ

1. **Филипова О. Н.** Любительство в среде научной интеллигенции XIX – первой половины XX века (живопись и графика А. Н. Северцева, А. Г. Габричевского, М. В. Алпатова, Е.А. Косминского, Д. Н. Ушакова). Личность в культурной традиции. Сб. науч. статей / сост. и отв. ред. Л. В. Фадеев. Москва, 2014.
2. **Якунин В. К.** История, идеология, политика Жизнь и познание истории. Днепропетровск: Герда, 2013. 340 с.

Надійшла до редкол.: 28.11.2019

Прорецензовано: 30.11.2019

УДК 63.3 (2) 47

DOI: 10.33287/11926

ПОЧАТОК ВИНИКНЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПОЛІТИЧНОЇ ЕМІГРАЦІЇ В ШВЕЙЦАРІЇ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ 1870-х рр.

Ю. І. Коломоєць

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара

В статті висвітлюється формування та початок діяльності української політичної еміграції в Швейцарії та її зв'язки з революціонерами з Росії, аналізується взаємозв'язок українських та російських політичних діячів в процесі боротьби з царським режимом.

Ключові слова: еміграція, Женева, М. Драгоманов.

The article analyzes the beginnings of Ukrainian political emigration in Switzerland in the second half of the 1870s, which is related to the activities of prominent Ukrainian political, public and cultural figure M P Drahomanov. The repression by the tsarist authorities, which began after the suppression of the first wave of the populist movement, forced a number of figures of both the Ukrainian and Russian revolutionary movements to leave their homeland in order to continue their struggle in emigration. It was in Switzerland after the end of the revolutions of 1848, as well as the defeat of the Paris Commune in 1871, that people from different countries gather, aiming to analyze the causes of the defeat of the revolutions and to develop measures for the future. M. Drahomanov managed to unite supporters of Ukrainian federalism and start publishing in Geneva both the first free Hromada magazine and literature on current topics of history, culture and major problems of Ukrainian life.

At the same time, Drahomanov and his adherents take an active part in the social life of the Geneva colony of emigrants, and he himself becomes one of the most respected figures to be acquainted with by all those who came from Russia. At this time, the revolutionary views of M. Drahomanov and his supporters crystallized as well, which consisted in the need to fight for the federal system of the future of Russia and to abandon the state in general for the benefit of self-governing communities. At the same time, an important component of the activity of Ukrainian political emigration was the